



Representantforslag nr. 76

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Ingebrigt S. Sørfohn, Laila Dávøy, May-Helen Molvær Grimstad og Hans Olav Syversen

Dokument nr. 8:76 (2007-2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingebrigt S. Sørfohn, Laila Dávøy, May-Helen Molvær Grimstad og Hans Olav Syversen om at ideelle virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester, herunder barnevernstjenester, unntas fra kravet om anbud i lov om offentlige anskaffelser

Til Stortinget

BAKGRUNN

Regelverket for offentlige anskaffelser

Offentlig sektor i Norge foretar innkjøp for over 250 milliarder kroner hvert år. Loven om offentlige anskaffelser skal ifølge lovens § 1 "bidra til økt verdiskapning i samfunnet ved å sikre mest mulig effektiv ressursbruk ved offentlige anskaffelser basert på forretningsmessighet og likebehandling. Regelverket skal også bidra til at det offentlige opptre med stor integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte."

Offentlige anskaffelser baserer seg i stor grad på konkurranse. Konkurranse i offentlige anskaffelser bidrar i utgangspunktet til at staten når målene om effektiv ressursbruk, likebehandling og integritet. Man unngår sløsing med offentlige fellesskapsmidler og at det offentliges integritet blir svekket gjennom kameraderi og korrupsjon. Det er derfor viktig at konkurranse som hovedregel benyttes som virkemiddel ved offentlige anskaffelser.

Men konkurranse vil ikke alltid være et hensiktsmessig virkemiddel. Helse- og omsorgstjenester, herunder barnevernstjenester, skiller seg fra andre tjenester på grunn av hensynet til å gi gode og forutsigbare tilbud til spesielt utsatte brukergrupper.

Forslagsstillerne viser til St.meld. nr. 15 (2004-2005) Om konkurransepolitikken, der det sies følgende om ideelle virksomheter:

"Ideelle virksomheter uten et kommersielt formål utgjør et verdifullt supplement til det offentlige tjenestetilbudet. Regjeringen vil legge til rette for at disse fortsatt kan spille en viktig rolle som utøvere av helse- og omsorgstjenester. Regjeringen har på denne bakgrunn gjort unntak fra anskaffelsesreglementet når det gjelder kjøp av helse- og sosialtjenester fra slike organisasjoner, slik at stat og kommuner kan velge om de vil kjøre ordinær konkurranse eller å forhandle direkte med ideelle organisasjoner."

Forslagsstillerne viser til at EØS-avtalen omtaler helse- og omsorgstjenester som såkalte "uprioriterte tjenester". Det innebærer at det offentlige ikke behøver å legge slike tjenester ut på anbud. Selv der EØS-avtalen kommer til anvendelse, står norske myndigheter relativt fritt etter EØS-retten til å velge medkontrahent, dvs. hvem kontrakten inngås med. Det forhold at man skal tildele kontrakt, må riktignok gjøres kjent på en slik måte at potensielle interessenter kan melde sin interesse, valget av medkontrahent må skje på grunnlag av offentliggjorte kriterier etter en prosedyre som sikrer likebehandling, og det må være mulig å få de beslutninger som fattes i prosessen, rettslig prøvet. Det er grunn til å tro at de norske reglene om offentlige anskaffelser begrenser myndighetenes handlefrihet mer enn EØS-avtalen krever.

Dette illustreres av regelverket for anskaffelse av barnevernstjenester i Sverige og Danmark. I Sverige deltar de statseide institusjonene i anbudskonkurransene på lik linje med de private, og i Danmark kan amtene fritt velge den institusjonen de mener er mest velegnet i forhold til barnets behov.

Bruk av anbud i helse- og omsorgssektoren

Forslagsstillerne viser til at det på tross av muligheten for å unnta ideelle virksomheter fra anskaffelsesreglementet, likevel benyttes i en rekke tilfeller kjøp av tjenester fra disse. Blant annet har forslagsstillerne fått mange reaksjoner på at Helse Sør-Øst har valgt konkurranse med forhandlinger mellom alle aktører som tilbyr rusbehandling.

Dette har uheldige konsekvenser for ideelle virksomheter som i lang tid har tilbudt viktige tjenester til utsatte grupper, men som i mange tilfeller ikke har mulighet til å konkurrere med kommersielle og statlige tjenesteforetak.

Helse- og omsorgstilbudet fra mange av disse ideelle virksomhetene er nå truet med nedleggelse. Forslagsstillerne beklager denne utviklingen sterkt. Helse- og omsorgstjenester fra ideelle aktører er et viktig supplement og korrektiv til de offentlige helse- og omsorgstjenestene.

Mange ideelle virksomheter opplever også at det kjøres anbudsrunder dem imellom, selv om EØS-regelverket ikke krever en slik praksis. Det skaper unødige konkurranseforhold mellom aktører som i mange tilfeller heller ønsker å utfylle hverandre og dele gode erfaringer.

Flere av de ideelle virksomhetene var blant de første i Norge til å gi omsorg til mennesker i nød. Mange har over mange år opparbeidet seg kunnskap og kompetanse. Dette står nå i fare for å forsvinne.

Syke eldre, mennesker med langvarige psykiske lidelser og rusmiddelavhengige er grupper av pasienter som krever sammensatte tiltak over lang tid. Altfor mange eksempler viser at disse pasientgruppene blir dårligst ivaretatt. Nettopp for disse gruppene har tradisjonelt de frivillige aktørene stått sterkt. Forslagsstillerne ønsker at det også i fremtiden skal være slik.

Barnevernet er ikke et marked, men en del av den statlige myndighetsutøvelsen. Staten har ingen konkurrent som kjøper av barnevernstjenester. Forslagsstillerne mener at en god barnevernstjeneste forutsetter at de som har det daglige ansvaret for den, kan basere seg på langsiktige og trygge rammevilkår. Barnevern er derfor dårlig egnet for tradisjonelle anbuds konkurranser, der kortsiktige økonomiske kriterier oftest blir avgjørende.

Forslagsstillerne ønsker et regelverk som sikrer et mangfold av tiltak innen blant annet rusbehandling og rusomsorg, rehabilitering, eldreomsorg og barne- og familievern. Går ideelle sykehus eller institusjoner og omsorgs- eller barnevernsinstitusjoner konkurs på grunn av at staten presser døgnprisen ned og gir for dårlige vilkår for langsiktig drift, vil svært viktig kompetanse og kunnskap gå tapt, og tusenvis av pasienter og barnevernsbarn vil miste sitt tilbud.

Forslagsstillerne mener derfor at ideelle virksomheter som yter helse-, omsorgs- eller barnevernstjenester må sikres unntak fra kravet om anbud i lov om offentlige anskaffelser. De generelle kravene om åpenhet og etterprøvbarehet vil selvsagt likevel gjelde.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at ideelle virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester, herunder barnevernstjenester, unntas fra kravet om anbud i lov om offentlige anskaffelser.

7. mars 2008